

СТАНОВИЩЕ

от проф. Валери Стоилов Стоянов, доктор на науките, кат.
„Психология”, Юридически факултет на Варненски свободен университет
„Черноризец Храбър”

относно дисертационен труд на тема

„ЕМОЦИОНАЛНА ИНТЕЛИГЕНТНОСТ, САМООЦЕНКА

И КАРИЕРНО РАЗВИТИЕ ПРИ МЛАДИ ХОРА”,

за присъждане на ОНС „доктор” по професионално направление

3.2. Психология (Организационна психология),

на **Галя Красимилова Захариева**

I. Общо представяне на дисертационния труд, актуалност на темата и резултати от изследването.

Дисертационният труд на Галя Захариева е по безспорно актуален проблем. Динамичното развитие на технологиите, глобализирането на икономиката и предизвикваните от това структурни и функционални промени в организациите, правят дълговременната заетост все по-рядка, а смяната на организациите по-чести. Появяват се възможности за изграждане на кариера, които са алтернатива на традиционните за кариера в една организация. Младите хора се ръководят все повече от собствените си ценности, а не от организационните, поради което са по-проактивни и независими в управлението на трудовия си живот. През последните години у нас се наблюдава тенденция за намаляване на безработицата сред всички демографски групи и повишаване на заетостта. Икономическият растеж в страната ни води до създаване на нови работни места, но и до недостиг на кадри в редица сектори. За преодоляването на част от проблемите с недостига на работна сила и липсата на кадри с необходимите професионални умения, е необходимо да се предприемат мерки за по-добро оползотворяване на наличния в страната човешки ресурс, увеличаването на възможностите за обучение през целия живот и развитието на услугите за кариерно ориентиране и консултиране за хората от всички възрастови групи. В контекст на казаното по-горе, дисертационният труд на Галя Захариева е навременен и откликва на съществена обществена потребност.

В структурно отношение дисертационният труд е добре балансиран. Повече от една втора от обема му е посветен на собственото за докторанта емпирично изследване. Така по-отчетливо може да се оцени приносът му за изследване на заложената тема. Дисертационният труд се позовава на

впечатляващите 312 литературни източници, като прави впечатление фактът, че голяма част от тях са от последните десет години. Използвани са и много статистически данни и анализи на официални публични организации у нас и от Европейския съюз.

В първите две глави на дисертационния труд, стегнато и логично, последователно са анализирани същността на явления, като емоционалната интелигентност и самооценката, кариерното развитие, удовлетвореността от кариерата и актуалните тенденции за преминаване от „традиционна кариера“ към развитие на „многообразна кариера“ и „кариера без граници“. На основата на анализ за тенденциите на пазара на труда са представени потребността от, и задачите на кариерното консултиране, като е подчертано, че то е необходимо, предвид динамиката на развитие на технологиите и промяната в професиите, за всички възрастови групи.

В предложените теоретични анализи присъствието на докторанта е особено ярко. Всяка от двете теоретични глави завършват с ясно дефинирани обобщения за това, кои постановки и модели имат стойност за настоящото изследване. Съвсем основателно докторантът обобщава в края на теоретичната част, че провеждането на изследване, при което да се оцени влиянието на личностни характеристики като самооценката и емоционалната интелигентност върху ресурсите за адаптивност, общата удовлетвореност от кариерата и намеренията за промяна и посоката на развитие на кариерата, е особено ценно. Ползата от него е свързана с по-доброто разбиране на психичните фактори, които улесняват кариерното развитие на индивида в ранна зряла възраст и дават ценна информация и идеи на кариерните консултанти за неговото подпомагане.

Теоретичната част на дисертационния труд е разработена с разбиране на проблематиката. Показана е способност за критична оценка на съществуващите теоретични модели и резултатите от емпиричната им проверка, както и възможностите за приложението им за конкретните цели на собственото за докторанта емпирично изследване. Представени са адекватни изводи, ориентирани към предмета на изследването.

В третата глава на дисертационния труд е представена постановката на емпиричното изследване. Моделът логически е построен на базата на анализите в теоретичната част на труда. Целта на изследването е „...да се провери на емпирично равнище как емоционалната интелигентност и самооценката на младите хора са свързани и влияят върху нагласите им към нетрадиционни типове кариера, психосоциалните ресурси за адаптивност, удовлетвореността, намеренията за промяна и развитие на кариерата в българската социокултурна среда.“ (с. 107). Постигането на целта се намира в осъществяването на две организационни и пет изследователски задачи. Заложени са шест адекватни и проверими хипотези. Използваният в изследването инструментариум се състои от седем скали: емоционална интелигентност, базисни самооценки, кариерна

адаптивност, нагласи към многообразна кариера, кариера без граници, удовлетвореност от кариерата и намерения за промяна в кариерата. Скалите са разработени за други културни условия, но докторантът надлежно адаптира методиките за български културни условия чрез провеждане на пилотно изследване. За всички скали е оценена вътрешната консистентност и факторната им структура.

Емпиричното изследване е проведено с извадка от 270 лица. Представени са ограниченията на изследването, които се отнасят до структурата на извадката по параметрите пол, образователен профил и местоживееене.

Събраната емпирична информация е прецизно обработена количествено чрез използване на дескриптивна статистика, t-тест, дисперсионен анализ, корелационен анализ, регресионен анализ, факторен анализ и анализ на вътрешната консистентност на скалите от батерията въпросници.

Качествените анализи са демонстрация за високата психологическа култура на докторанта, който определено е изграден изследовател. Показател за това е и проверената хипотеза за медиатирани влияния на емоционалната интелигентност и самооценката върху удовлетвореността от кариерата, намеренията за смяна на работата и подобряване на компетентностите и професионалното развитие. В ролята на медиатори са проверени нагласата за мобилност, удовлетвореността от кариерата, кариерната адаптивност. С проверката на медиаторната хипотеза е разкрит механизмът на взаимовръзката между личностни характеристики (емоционалната интелигентност и самооценката) и фактори свързани с кариерното развитие на индивида. Резултатите са особено ценни за нуждите на кариерното консултиране и това е един от съществените приноси на труда.

Емпиричното изследване е прецизно планирано и проведено, а емпиричната информация е подходящо обработена и анализирана. Направени са задълбочени и логични изводи от резултатите на собственото за докторанта изследване. Получени са научни и научно-приложни приноси, в актуална област на психологическото познание.

Авторефератът отразява изцяло съдържанието на дисертационния труд. Основните части от дисертационния труд са публикувани в научни списания и сборници с научни трудове.

II. Научни и научно-приложни приноси:

Дисертационният труд дава основание за формулиране на следните научни и научно-приложни приноси:

1. Направени са задълбочени критични анализи на теоретични модели и понятия от предметната област на изследването, като: „кариерна

адаптивност“, „многообразна кариера“ и „кариера без граници“, които са слабо проучени в български контекст.

2. Синтезиран е адекватен, собствен теоретико-емпиричен модел за изследване на взаимовръзката между личностни характеристики, като емоционалната интелигентност и самооценката, и нагласите към нови типове кариера, адаптивността, удовлетвореността и намеренията за промяна и развитие на кариерата при младите хора в българска социо-културна среда.

3. Валидизирани за български културни условия са въпросници, които показват много добри психометрични характеристики. Инструментариумът включва и авторова скала за измерване на намеренията за промяна в кариерата, която има добра надеждност и конструктор валидност.

4. Разкрит е механизъмът на взаимовръзка и влияние между личностни характеристики (емоционалната интелигентност и самооценката) и фактори, свързани с кариерното развитие на индивида.

III. Заключение

Дисертационният труд представлява цялостно и актуално изследване в значима област на психологическото познание. Има характер на монографичен труд. Научните приноси са от теоретичен и приложно-практичен характер. Това ми дава основание да препоръчам на уважаемите членове на научното жури, напълно убедено, да гласуват на Галя Красиминова Захаријева да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.2. Психология (Организационна психология).

18.12.2018 г.
гр. Варна

Изготвил становището:

Проф. д.н. Валери Стоянов